

Broj: 12-40-6-148-143/20
Sarajevo, 24.04.2020. godine

Na osnovu člana 108. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10), člana 18. Poslovnika o radu Federalnog štaba civilne zaštite br. 11-49/1-483-3/11 od 26.10.2011 godine i 12-02/10-542-4/17 od 04.10.2017. godine, Odluke Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o proglašenju stanja nesreće uzrokovano pojavom koronavirusa (COVID 19) na području Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 21/20), te postupajući po Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Ap-1217/20 od 22.04.2020. godine, kao i po prethodnoj preporuci Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva, Federalni štab civilne zaštite, donosi

N A R E D B U

1. Naređuje se zabrana kretanja osobama starijim od 65 godina na području Federacije BiH, osim ponedjeljkom, srijedom i petkom kada je dozvoljeno kretanje u trajanju od 09,00 do 13,00 sati. Osobama starijim od 65 godina koje su smještene u ustanove socijalne zaštite dozvoljeno je kretanje u predviđenom terminu u krugu objekta.
2. Naređuje se osobama mlađim od 18 godina zabrana kretanja na području Federacije BiH, osim utorkom, četvrtkom i subotom kada je dozvoljeno kretanje u u trajanju od 14,00 do 20,00 sati. Osobama mlađim od 18 godina koje su smještene u ustanove socijalne zaštite dozvoljeno je kretanje u predviđenom terminu u krugu objekta.
3. Zabrana iz tač. 1. i 2. ove naredbe ne odnosi se na osobe:
 - a) koje imaju ustavno pravo i obavezu izvršavanja određenih dužnosti u zakonodavnoj i/ili izvršnoj vlasti (zastupnici u zakonodavnim organima u BiH, članovi Predsjedništva BiH, Vijeće ministara BiH, vlada entiteta itd.),
 - b) koje su radno aktivne i profesionalno angažovane u pravosudnim i drugim organima (sudije, tužioc, notari),
 - c) koje su radno aktivne i profesionalno angažovane u subjektima čiji rad nije zabranjen naredbama Federalnog štaba civilne zaštite,
 - d) kojima je neodložno potrebna zdravstvena pomoć ili u slučaju potrebe pružanja skrbi djeci ili starijim osobama.
4. Zabrana iz tačke 2. ove naredbe ne odnosi se:
 - a) na djecu sa posebnim potrebama,
 - b) djecu ili osobe kojima je neodložno potrebna zdravstvena pomoć.
5. Prilikom dozvoljenog kretanja u dane i u terminima iz tač. 1. i 2. ove naredbe moraju se poštovati mjere korištenja lične zaštitne opreme (maska), te socijalna distanca od najmanje 2 metra.

6. Za provođenje ove naredbe odgovorni su ministri kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova.
7. Zadužuju se ministarstva iz tačke 6. ove naredbe da putem Federalnog operativnog centra civilne zaštite izvještavaju Federalni štab civilne zaštite o svim poduzetim mjerama na izvršavanju ove naredbe.
8. Mjera zabrane kretanja iz tač. 1. i 2. ove naredbe, će se kontinuirano preispitivati radi eventualnog ublažavanja ili pooštavanja mjera, u skladu sa epidemiološkom situacijom procijenjenom od strane Federalnog ministarstva zdravstva/Krizni štab Federalnog ministarstva zdravstva.
9. Stupanjem na snagu ove naredbe prestaje primjena naredbi br. 12-40-6-148-34/20 od 20.03.2020. godine, 12-40-6-148-34-1/20 od 27.03.2020. godine, 12-40-6-148-34-2/20 od 03.04.2020. godine i 12-40-6-148-34-1-1/20 od 17.04.2020. godine.
10. Ova naredba stupa na snagu danom donošenja i primjenjuje se do 30.04.2020. godine.

DOSTAVITI:

- Vlada Federacije BiH,
- Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova,
- Kantonalni i općinski/gradski štabovi civilne zaštite,
- Krizni štab Federalnog ministarstva zdravstva i krizni štabovi kantonalnih ministarstava zdravstva,
- Koordinaciono tijelo BiH za zaštitu i spašavanje,
- a/a

OBRAZLOŽENJE NAREDBE

I. ZAKONSKI OSNOV

Zakonski osnov za donošenje ove naredbe sadržan je u članku 108. točka 2. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10), određeno je da štabovi civilne zaštite naređuju provođenje odgovarajućih mjera zaštite i spašavanja i određuju snage i sredstva koje će provoditi te mjere.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Naredbom Federalnog stožera civilne zaštite broj: 12-40-6-148-34/20 od 20.03.2020. godine donijeta naredba kojom se zabranjuje kretanja osobama mlađim od 18 godina i starijim od 65 godina na području Federacije BiH.

Federalni stožer civilne zaštite je 03.04.2020. godine donio dopunu ove Naredbe kojim je omogućio starijim od 65 godine da u određenom vremenskom periodu mogu izaći radi preuzimanja mirovina i obavljanja drugih potrebnih aktivnosti. Ova dopuna Naredbe je bila temporalnog karaktera.

Naredbom Federalnog stožera civilne zaštite od 17.04.2020. godine utvrđeno je da se navedena naredba primjenjuje do 30.04.2020. godine.

Naredba kojom se zabranjuje kretanja osobama mlađim od 18 godina i starijim od 65 godina na području Federacije BiH je bila predmetom Ap-1217/20, te je s tim u svezi Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio Odluku na sjednici održanoj 22.04.2020. godine.

Slijedom navedene Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Krizni stožer Federalnog ministarstva zdravstva, predložio je mjeru ograničenja kretanja za osobe starije od 65 godina i mlađe od 18 godina, te s tim u vezi sačinjena ova Naredba. Obrazloženje za donošenja predložene naredbe bazira se na sljedećem:

Evidentno je povećan rizik od obolijevanja i smrti od COVID-19 kod starijih osoba. Sa normalnim starenjem dolazi do blagih i srednje blagih promjena u imunom **sustavu**. U starijih osoba, obično se primjećuje veći deficit imune funkcije. Ne samo da ove promjene dovode do toga da su starije osobe pod većim rizikom od infekcija, nego i do promjene kliničkih manifestacija ovih bolesti. Kod starijih češće dolazi do atipičnih manifestacija bolesti tako da znaci bolesti mogu biti jako slabo izraženi. Na primjer kod upale pluća može doći samo do promjene stanja svijesti ili blagog zamora. Dalje kod starih osoba važni dodatni faktori koji **utječu** na veću osjetljivost na infekcije su komorbiditeti, nehranjenost, polifarmacija, stres i već postojeće infekcije.

Tummala MK, Taub DD, Ershler WB. Clinical immunology: immune senescence and the acquired immune deficiency of aging. In: Fillit HM, Rockwood K, Woodhouse K, eds. Brocklehurst's Textbook of Geriatric Medicine and Gerontology. 7th ed.

Pokazalo se da se određeni broj imunoloških funkcija smanjuje sa starenjem, posebno ćelijski imunitet i odgovor antitijela na imunogen. Također dodatna degenerativna stanja i upotreba lijekova dodatno utječe na abnormalnosti imuniteta kod starijih. Starije osobe u bolnicama i staračkim domovima su pod povećanim rizikom od zaraznih bolesti.

Smith, P. W., Roccaforte, J. S., & Daly, P. B. (1992). *Infection and immune response in the elderly*. *Annals of Epidemiology*, 2(6), 813–822. doi:10.1016/1047-2797(92)90075-2.

Prvi slučajevi COVID-19 su se pojavili u gradu Wuhan (Hubei, Kina), u prosincu 2019. godine. Dana 07.01.2020. godine virus je identificiran kao novi soj koronavirusa i privremeno nazvan 2019-nCoV. Od tada se proširio po cijelom svijetu i dostigao razmjere pandemije, koja je službeno proglašena od strane WHO 11. ožujka 2020. Prvi slučaj u Evropi je dokazan u Francuskoj 21. veljače 2020.

Iako je COVID-19 još uvijek nova bolest i o njoj još uvijek sakupljamo podatke kako bolest utiče na ljude, stav WHO je da postoje podaci da su posebno ugrožene osobe starije dobi i osobe sa već postojećim zdravstvenim problemima (povišen krvni pritisak, srčana oboljenja, plućna oboljenja, rak i dijabetes).

WHO Q&A on coronaviruses (COVID-19), Who is at risk of developing severe illness, <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>

Europski centar za kontrolu i prevenciju bolesti (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC)) smatra da je rizik od teškog oblika COVID-19 bolesti kod starijih osoba veoma visok, dok je kod opće populacije srednje visok. Ovo baziraju na podacima iz EU/EEA regije i Velike Britanije koji su pokazali da 32% slučajeva zahtjeva hospitalizaciju i 2.4% zahtjeva intenzivnu njegu. Vjerovatnoća teškog oblika bolesti i smrti raste značajno kod osoba preko 65 godina starosti i kod onih sa određenim riziko faktorima: hipertenzija, dijabetes, kardiovaskularne bolesti, hronične respiratorne bolesti, kompromitiran imuni status, rak i gojaznost. Osobe sa ovim rizikofaktorima čine većinu slučajeva teškog oblika bolesti i smrtnih slučajeva do danas.

ECDC, *What is the overall risk, as of 8 April 2020, of severe disease in the general population and in populations with defined factors associated with elevated risk for COVID-19 in the EU/EEA and UK?*

<https://www.ecdc.europa.eu/en/current-risk-assessment-novel-coronavirus-situation>

Američki CDC smatra da, bazirano na trenutno dostupnim informacijama i kliničkom iskustvu, su starije osobe i osobe svih dobi koje imaju već postojeće bolesti pod povećanim rizikom da razviju teški oblik COVID-19 bolesti.

Prema trenutno dostupnim podacima CDC smatra da su rizične skupine za teški oblik COVID-19:

- Osobe starije od 65 godina
- Osobe koje žive u staračkim domovima i drugim ustanovama za dugotrajni smještaj

- Osobe svih dobi koje imaju značajne bolesti, posebno ako te bolesti nisu adekvatno liječene:
 - o Kronične bolesti pluća i astma
 - o Srčane bolesti
 - o Imunikompromitirane osobe (pušači, pacijenti koji se liječe od malignih bolesti, transplantirane osobe, bolesti sa imunodeficijencijama, oboljeli od AIDS-a, osobe na dugotrajnoj terapiji kortikosteroidima i drugim lijekovima koji smanjuju imunitet
 - o Morbidno gojazne osobe (BMI veći od 40)
 - o Dijabetičari
 - o Oboljeli od hroničnih oboljenja bubrega na dijalizi
 - o Oboljeli od oboljenja jetre

Centers for disease control, People Who Are at Higher Risk for Severe Illness, <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/people-at-higher-risk.html>

Prema izvješću zajedničke komisije Svjetske zdravstvene organizacije i Kine o COVID-19, od 16.-24. veljače 2020. godine osobe sa najvećim rizikom od teškog oblika bolesti su osobe preko 60 godina i osobe sa već postojećim bolestima kao što su hipertenzija, dijabetes, kardiovaskularne bolesti, hronične respiratorne bolesti i maligne bolesti.

Mortalitet se povećavao sa dobi, sa najvećom smrtnošću kod osoba starijih od 80 godina (CFR 21.9%). Također, češće kod muškaraca nego kod žena (CFR 4,7% naspram 2,8%). Prema zanimanju najveća smrtnost je bila kod penzionera (CFR 8,9%). Kod pacijenata koji nisu imali komorbiditete CFR je iznosio 1,4% a kod pacijenata sa komorbiditetima je imao sljedeće vrijednosti:

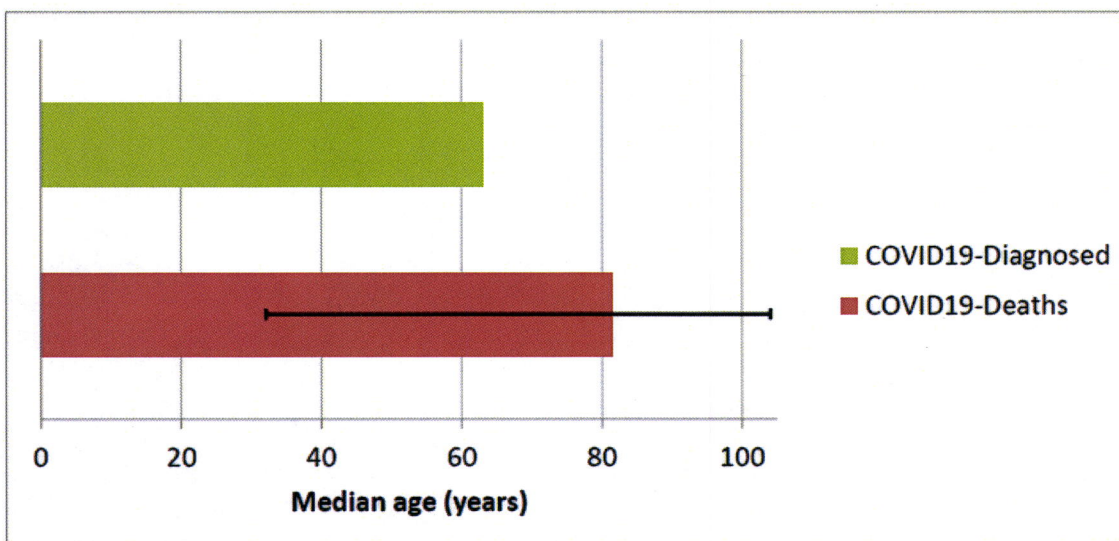
- 13,2% kod kardiovaskularnih bolesti
- 9,2% kod dijabetesa
- 8,4% kod hipertenzije
- 8% kod hroničnih respiratornih bolesti
- 7,6% kod malignih bolesti

Report of the WHO-China Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19), 16-24 February 2020, <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/who-china-joint-mission-on-covid-19-final-report.pdf>

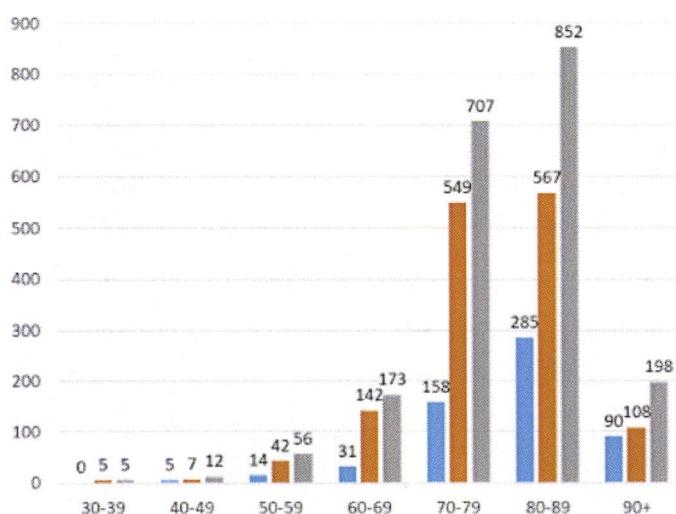
Prema izvješću Nacionalnog instituta za zdravlje Italije (Istituto Superiore di Sanità – ISS) od 17. ožujka 2020. godine, od 355 analiziranih slučajeva smrti samo 0,8 je bilo bez komorbiditeta. Većina umrlih je imala tri ili više komorbiditeta (49%), dva je imalo 26% umrlih, a 25% je imalo samo jedan. Najčešći komorbiditeti kod ispitivanih slučajeva su bili:

- Povišen krvni pritisak 76%
- Dijabetes 36%
- Ishemijska srčana bolest 33%

Prosječna dob umrlih je bila 79,5 godina. Srednja dob onih koji su umrli je bila >15 godina kod umrlih nego kod oboljelih (81 nasuprot 63 godine)

Srednja dob oboljelih od COVID-19 (zeleno) i umrlih od COVID-19 (crveno) u Italiji zaključno za 17.3.2020. godine

Broj umrlih od COVID-19 prema spolu (plavo – žene, narandžasto muškarci, sivo ukupno) i prema dobnim skupinama zaključno sa 17.03.2020. godine

Report sulle caratteristiche dei pazienti deceduti positivi a COVID-19 in Italia Il presente report è basato sui dati aggiornati al 17 Marzo 2020, Istituto Superiore di Sanità – ISS

https://www.epicentro.iss.it/coronavirus/bollettino/Report-COVID-2019_17_marzo-v2.pdf

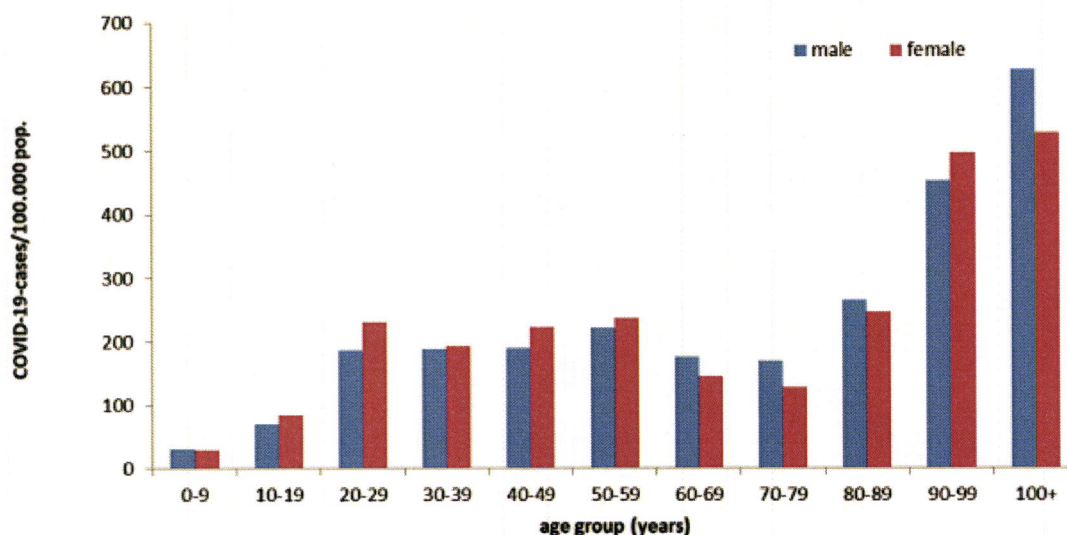
Prema izvješću Nacionalnog instituta za zdravlje Italije (Istituto Superiore di Sanità – ISS) od 16. travnja 2020. godine srednja dob oboljelih od COVID-19 u Italiji je bila 62 godine, a 54,3% oboljelih u Italiji je bilo starije od 60 godina, te je 31,1% oboljelih imalo barem jedan komorbiditet (kardiovaskularne bolesti, plućne bolesti, dijabetes, imunodeficijencije, metaboličke bolesti, onkološke bolesti, gojaznost, bolesti bubrega ili neke druge hronične bolesti). Što se tiče smrtnosti prijavili su da je 95% umrlih bilo starije od 60 godina.

Starosna struktura oboljelih i umrlih prema ovom izvješću u Italiji na dan 16.4.2020. godine

Dob (godina)	Br. oboljelih	%	Br. umrlih	%	Smrtnost
0-9	1.123	0,7%	1	0%	0,1%
10-19	1.804	1,1%	0	0%	0%
20-29	7.737	4,9%	7	0%	0,1%
30-39	11.686	7,3%	40	0,2%	0,3%
40-49	20.519	12,9%	178	0,9%	0,9%
50-59	29.858	18,8%	756	3,8%	2,5%
60-69	24.040	15,1%	2284	11,4%	9,5%
70-79	25.717	16,2%	6203	31%	24,1%
80-89	26.706	16,8%	8070	40,4%	30,2%
>90	9.813	6,2%	2455	12,3%	25%

Epidemia COVID-19 Aggiornamento nazionale 16 aprile 2020, Istituto Superiore di Sanità (ISS), Roma https://www.epicentro.iss.it/coronavirus/bollettino/Bollettino-sorveglianza-integrata-COVID-19_16-aprile-2020.pdf

Prema izvješću Robert Koch instituta iz Njemačke u Saveznoj Republici Njemačkoj 87% umrlih, a samo 19% oboljelih je starije od 70 godina. Najveće incidence u Njemačkoj su u dobnim skupinama iznad 80 godina.

Broj oboljelih od COVID-19 u Njemačkoj na 100.000 stanovnika prema dobnim skupinama i spolu.

Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Daily Situation Report of the Robert Koch Institute

22. 4. 2020, [https://www.rki.de/DE/Content/InfAZ/N/Neuartiges_Coronavirus/Situationsberichte/2020-04-22-en.pdf? blob=publicationFile](https://www.rki.de/DE/Content/InfAZ/N/Neuartiges_Coronavirus/Situationsberichte/2020-04-22-en.pdf?blob=publicationFile)

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH iz 2018. godine u Federaciji BiH postoji trend starenja stanovništva. Taj trend je vidljiv u promjenama dobne strukture stanovništva, a odražava se u rastućem učešću starih osoba i ujedno

padom učešća mladih i radno sposobnih. U 2018. godini stanovništvo Federacije BiH iznad 65 godina učestvuje sa 15,1 % u ukupnom stanovništvu.

U Federaciji BiH 2018. godine stopa općeg mortaliteta na 100.000 stanovnika iznosi 976,3 i to je blago smanjenje u odnosu na 2017. godinu, kada je imala vrijednost 985,3.

Opća smrtnost stanovništva je značajan, ali ne i precizan zdravstveni indikator i njezina vrijednost je odraz izraženog procesa starenja populacije i, sukladno tome, dominantne patologije vezane uz starenje.

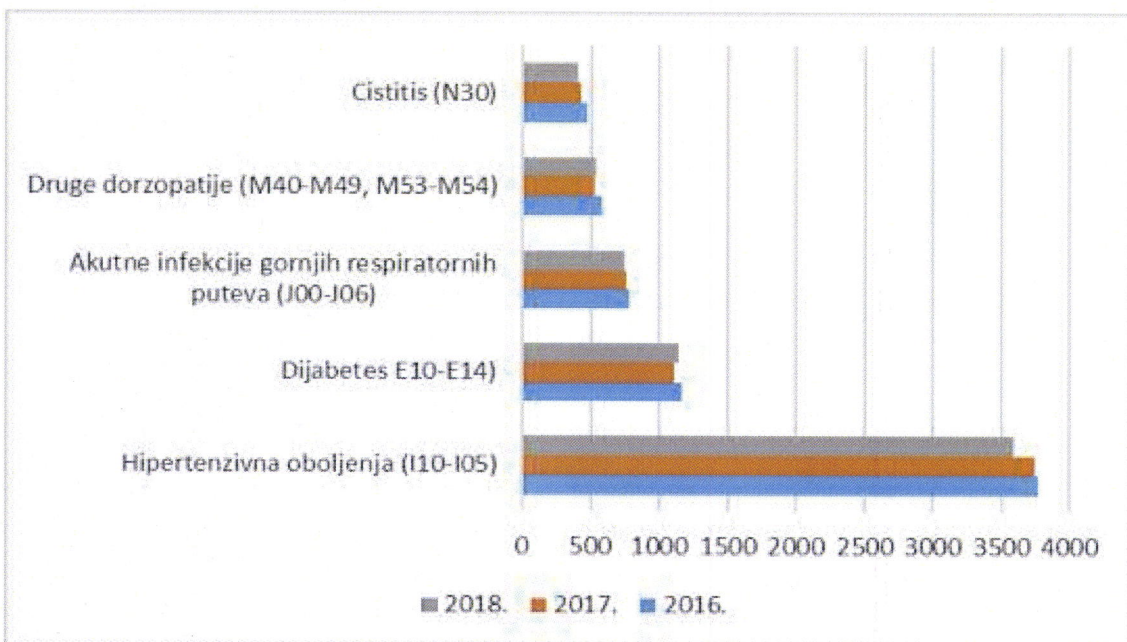
Što se tiče pet vodećih grupa oboljenja koje su bila uzrok smrti stanovništva Federacije BiH, vodeća su oboljenja cirkulatornog sistema (I00-I99), s učešćem od 51,5 %, slijede maligne neoplazme (C00-C97) s indeksom strukture od 21,8 %. Treća vodeća grupa oboljenja koja je bila uzrok smrti jesu endokrina i metabolička oboljenja s poremećajem u ishrani (E00-E99), s učešćem od 5,5 %. Slijede oboljenja respiratornog sistema (J00-J99) s indeksom strukture od 5,3 %. Peta najčešća grupa oboljenja koja je uzrokovala smrt stanovništva Federacije BiH su simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99), s učešćem od 4,2 %

Sve navedeno govori u prilog tome da stanovništvo Federacije Bosne i Hercegovine sve više stari i da se broj vodećih oboljenja koja su bila uzrok smrti u skladu s tim povećava.

Morbiditet stanovništva starosti 65 i više godina

U 2018. godini registrirano je 514.278 oboljenja stanovništva starosti 65 i više godina, što je za 14.231 (2,8 %) više nego prethodne godine.

Pet vodećih oboljenja u ovoj starosnoj grupi su: hipertenzivna oboljenja, dijabetes, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, druge dorzopatije i cistitis u sve tri posmatrane godine.

Vodeća oboljenja stanovništva starosti 65 i više godina u Federaciji BiH za razdoblje od 2016. do 2018. godine, stopa na 10.000 stanovnika

Izvor: ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE 2018. godina, Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, 2019

U odnosu na osobe mlađe od 18 godina ističemo da je prema epidemiološkim podacima i iskustvima zdravstvenih službi, utvrđeno da su ove osobe asimptomatski prenosnici COVID-19. Također, ograničenja kretanju mlađih osoba od 18 godina se utvrđuju iz razloga što se radi o malodobnim osobama na koje se ne mogu primjeniti odredbe propisa kojima su utvrđene sankcije za neprovođenje naloženih mjera zaštite od širenja COVID-19, a naročito mjere zabrane okupljanja, poštivanja socijalne distance i korištenja zaštitnih maski.

III. OBRAZLOŽENJE PRAVNIH RJEŠENJA

Točkom 1. Naredbe dozvoljava se kretanje starijim osobama od 65 godina, i to u terminu: ponedjeljak, srijeda i petak u trajanju od 8-12 sati. Za osobe starije od 65 godine koje su smještene u domu za stare dozvoljeno je kretanje u predviđenom terminu u krugu objekta.

Točkom 2. Naredbe dozvoljava se kretanje mlađim osobama od 18 godina, u pratnji roditelja odnosno staratelja, i to u terminu utorak, četvrtak i subota u vremenu od 15 do 20 sati.

Točkom 3. Naredbe prilikom kretanja osoba iz toč. 1. i 2., kao i njihovih pratitelja, odnosno roditelja i staratelja za osobe mlađe od 18 godina, neophodno je pridržavati se propisane socijalne distance, te nošenja maski na licu.

Točkom 4. Naredbe utvrđuje se stupanje na snagu i određuje primjena iste. Posebno navodimo da će u dane 01. i 02. 05. 2020. godine ponovno biti na snazi mjera ograničenja kretanja za starije osobe od 65 godina i mlađe osobe od 18 godina, upravo iz razloga što se u tim danima očekuje i veća frekventnost i osoba drugih životnih dobi, a što bi onda moglo pogoršati epidemiološku situaciju, pogotovo za starije osobe od 65 godina.

Točkom 5. Naredbe utvrđuje se da stupanjem na snagu ove naredbe prestaje primjena Naredbi br. 12-40-6-148-34/20 od 20.03.2020. godine, 12-40-6-148-34-1/20 od 27.03.2020. godine, 12-40-6-148-34-2/20 od 03.04.2020. godine i 12-40-6-148-34-1-1/20 od 17.04.2020. godine.

Točkom 6. Naredbe određuje se da je ista temporalna odnosno da važi 15 dana računajući od dana donošenja.

Točkom 7. Naredbe uređuje se da nakon isteka roka iz točke 6. zadužuje Krizni stožer Federalnog ministarstva zdravstva sa sagleda kompletnu epidemiološku situaciju COVID-19 u Federaciji BiH i napravi procjenu rizika, a radi razmatranja mogućnosti i potrebe izmjene mjera kretanja za ove kategoriju stanovnika, te nakon toga odluči novom naredbom o mjeri koje se poduzima.

IV. FINANCIJSKA SREDSTVA

Za provođenje ove naredbe nisu potrebna finansijska sredstva niti iz federalnog, a ni kantonalnog budžeta.